

Syntese for svarthalespove

Limosa limosa supsp. islandica

Linnaeus, 1758

Bakgrunnsinformasjon

Svarthalespove (her omtales kun nordlig underart) er relativt ny som hekkefugl i Norge. Første hekking ble dokumentert i Vesterålen i 1955, og det er først etter 1970 at arten ble fast etablert som hekkefugl i Nord-Norge. Hekkeperiode er fra ca. april til juli. Den er en trekkfugl som overvintrer i Vest- og Sørvest-Europa.

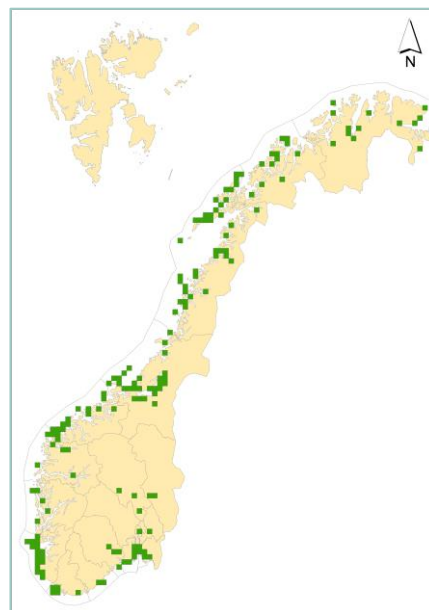
Svarthalespove hekker som regel på myrer og i naturlige våtmarker.

Arten finnes i våtmarkssystemer, kysttilknyttede fastmarkssystemer og fjæresone og kan forekomme i følgende naturtyper (NiN): V9 Semi-naturlig myr, V10 Semi-naturlig våteng, V1 Åpen jordvannsmyr og T12 Strandeng.

Påvirkningsfaktorer

Artsdatabankens liste over påvirkningsfaktorer er benyttet. Følgende påvirkningsfaktorer er viktige for arten:

	Påvirkningsfaktor	Utdypende beskrivelse	Tidsrom	Omfang	Alvorlighetsgrad
1	Påvirkning på habitat > Landbruk > Jordbruk > Oppdyrking	Oppdyrking av våtmarker	Pågående	Majoriteten av de reproduksjonsdyktige individene påvirkes (50-90 %)	Langsom, men signifikant, reduksjon (< 20 % over 10 år eller 3 generasjoner)
2	Påvirkning på habitat > Landbruk > Jordbruk > Drenering (grøfting)	Drenering av våtmarker	Pågående	Majoriteten av de reproduksjonsdyktige individene påvirkes (50-90 %)	Langsom, men signifikant, reduksjon (< 20 % over 10 år eller 3 generasjoner)
3	Påvirkning på habitat > Landbruk > Opphørt/reduert drift	Gjengroing	Pågående	Minoriteten av de reproduksjonsdyktige individene påvirkes (< 50 %)	Langsom, men signifikant, reduksjon (< 20 % over 10 år eller 3 generasjoner)
4	Påvirkning på habitat > Habitatpåvirkning - ikke jord- eller skogbruksaktivitet (terrestrisk) > Utbygging/utvinning	Urbanisering og fragmentering	Pågående	Minoriteten av de reproduksjonsdyktige individene påvirkes (< 50 %)	Ukjent
5	Fremmede arter > Predatorer	Katt, mink, brunrotte	Pågående	Majoriteten av de reproduksjonsdyktige individene påvirkes (50-90 %)	Ukjent
6	Påvirkning fra stedegne arter > Predatorer	Rødrev, oter, kråkefugler, rovfugler	Pågående	Majoriteten av de reproduksjonsdyktige individene påvirkes (50-90 %)	Ukjent
7	Klimatiske endringer > Regionale	Klimaendringer	Pågående	Det totale antallet reproduksjonsdyktige individ påvirkes (> 90 %)	Langsom, men signifikant, reduksjon (< 20 % over 10 år eller 3 generasjoner)
8	Menneskelig forstyrrelse > Støy og ferdsel (forstyrrelser i hekketid mm.)	Fritidsferdsel	Pågående	Majoriteten av de reproduksjonsdyktige individene påvirkes (50-90 %)	Ukjent

Antall individer	16
Antall lokaliteter	Ca. 40
Sist observert	2022
% europeisk bestand	<1%
% verdens bestand	<1%

9*	Forurensing > I vann > Næringsalter og organiske næringsstoffer	Eutrofiering	Pågående	Minoriteten av de re-produksjonsdyktige individene påvirkes (< 50 %)	Ukjent
10*	Påvirkning utenfor Norge	Jakt	Pågående	Minoriteten av de re-produksjonsdyktige individene påvirkes (< 50 %)	Ukjent

*Påvirkningsfaktoren er ny sammenlignet med Rødliste for arter 2021.

Status

Arten har status kritisk truet (CR) i Norsk rødliste for arter 2021. Dette er en endring fra 2010 da arten var sterkt truet (EN). Endringen skyldes endret kunnskap. Begge underartene av svarthalespove ble vurdert samlet. Svart-halespove (nordlig underart) er prioritert art i naturmangfoldloven. Artens funksjonsområde er definert i forskriften som artens hekkeområde. I det økologiske funksjonsområdet for svarthalespove er bruk som tar hensyn til artens leveområder, tillatt, men annen bruk er ikke tillat. Drenering av våtmark og nydyrking er forbudt.

Arten hekker først og fremst i Troms og Nordland, men har også hekket med noen få par i Møre og Romsdal og Trøndelag. Man har et relativt godt bilde på forekomst av arten på større skala. Estimert i rødlistevurderingen er 8-24 individer, og 16 individer er gjennomsnittet av dette estimatet. Det har vært utført overvåking i regi av NOF/BirdLife Norge i en årrekke. Årlige rapporter som sammenfatter kartlegging og overvåking, blir utgitt av BirdLife Norge.

Karfiguren er basert på alle observasjoner i Artskart etter 2000. Det er ikke gjort forsøk på å framstille kart for underarten, da observasjoner ofte gjøres på artsnivå.

Mål og nullalternativ

I utgangspunktet er målet at arten vurderes som nær truet (NT) på Norsk rødliste for arter i 2034. For arten vurderes det som ikke mulig å øke antall individer til over terskelverdien for NT eller sårbar (VU) innen 2034, og målet settes derfor til sterkt truet (EN). Det forutsetter en betydelig økning av dagens bestand. For å nå målet må følgende delmål oppfylles:

Mål	Delmål	Rødlistekriterium	Målsetting per 2034	Nullalternativ per 2034
EN	1.1	D1 Svært liten populasjonsstørrelse	> 50 individer	< 50 individer

Kunnskapshull

Følgende prosjekter er foreslått for å tette kunnskapshull for arten:

Prosjekt-navn	Kunnskapshull - kategori	Kunnskapshull - beskrivelse	Innhold
Kartlegging	Utbredelse og hekkelokaliteter	Arten er prioritert, men kunnskapen om forekomstene er trolig ikke presis nok til at virkemiddelet har effekt. Fragmentering av viktige hekkeområder eller potensielle hekkeområder bør unngås. Forhindre utbygging av viktige lokaliteter for arten nødvendig.	Kartlegging av hekkeområder for arten. Disse må defineres gjennom nærmere undersøkelser og kartlagte hekkeområder må inngå i arealplanlegging.

Tiltak

For å nå målet om å forbedre status til VU, vil følgende tiltak bidra i positiv retning. Tiltakene er beskrevet, og nåverdien av tiltakskostnader er beregnet for perioden fra tiltakene antas igangsatt (2019) og fram til 2034.

Tiltak	Navn	Beskrivelse	Påvirkningsfaktor	Varighet av tiltak	Nåverdi av tiltakskostnad*
Tiltak 1.1	Restaurering - nyanlegging av bekker og dammer med kantsoner	Nyanlegging av bekker og dammer med kantsoner på gode lokaliteter for arten. Arten hekket tidligere på ca. 10 daa våtmark i Ørland, men dette området ble drenert og dyrket opp. Statsforvalteren i Trøndelag sammen med Ørland kommune og grunneierne kan se på muligheten for å foreta restaurering av arealer på de gamle	1, 2	En gang, årlig oppfølging	1 800 000 kr

		<p>hekkeplassene for svarthalespove på Ørlandet. I tillegg kan denne form for restaurering være aktuell flere steder i Nord-Norge. På Røst hekker arten i områder som er under press fra flere brukerinteresser. Det har skjedd mange små inngrep i våtmarker både innenfor og utenfor naturreservatet på Røstlandet, i første rekke i form av grøfing. Det ble i 2016 startet en prosess for restaurering av noen av de opprinnelige våtmarkene på Røstlandet, ved hjelp av midler øremerket restaurering av våtmark i Norge, bevilget gjennom Miljødirektoratet. Slike tiltak vil mest sannsynlig også virke positivt inn på andre fuglearter knyttet til våtmarkene på Røst. I Grunnfjorden naturreservat i Øksnes har man på initiativ fra Fylkesmannen i Nordland i 2017 foretatt «plugging» av dype grøfter. Dette antas å være tiltak som vil gjøre områdene mer attraktive som hekkeområde for svarthalespoven. Tiltaket er igangsatt, men i liten skala og bør utvides. Her har vi estimert at tiltaket er nødvendig på 40 lokaliteter, hver med en estimert gjennomsnittsstørrelse på 10 dekar, totalt 400 dekar.</p>			
Tiltak 1.2	Restaurering - økologiske renseltak (fangdammer)	<p>Økologiske renseltak (fangdammer) på gode lokaliteter for arten for å forhindre eutrofiering, og derigjennom oppvekst av busker og kratt. I Straume naturreservat i Bø i Nordland har det blitt arbeidet aktivt for å redusere utslippet av næringsstoffer til vassdraget i reservatet, som er mye av årsaken til den betydelige eutrofieringen som har skjedd her. Tiltaket er igangsatt, men i liten skala og bør utvides. Her har vi estimert at tiltaket er nødvendig på 40 lokaliteter, hver med en estimert gjennomsnittsstørrelse på 10 dekar, totalt 400 dekar.</p>	3, 9	En gang per lokalitet	20 900 000 kr
Tiltak 1.3	Maskinell fjerning av trær og busker inklusive sitkagran	<p>Forhindre gjengroing med busker og trær på gode lokaliteter for arten gjennom hogst. I Grunnfjorden naturreservat i Øksnes har man på initiativ fra Statsforvalteren i Nordland i 2017 foretatt fjerning av granplanter. Dette antas å være tiltak som vil gjøre områdene mer attraktive som hekkeområde for svarthalespoven. Tiltaket er igangsatt, men i liten skala og bør utvides. Her har vi estimert at tiltaket er nødvendig på 40 lokaliteter, hver med en estimert gjennomsnittsstørrelse på 10 dekar, totalt 400 dekar.</p>	3, 7	En gang per lokalitet, må repeteres etter x antall år	1 500 000 kr
Tiltak 1.4	Fjerning av trær og busker ved tilpasset beite	<p>Forhindre gjengroing med busker og trær på gode lokaliteter for arten gjennom beite. I forvaltningsplanen for Straume naturreservat i Bø i Nordland inngår beiting som et tiltak for å begrense gjengroingen i området. Tiltaket er igangsatt, men i liten skala og bør utvides. Her har vi estimert at tiltaket er nødvendig på 40 lokaliteter, hver med en estimert gjennomsnittsstørrelse på 10 dekar, totalt 400 dekar. Det er vanskelig å anslå beitetrykk, men tettheten av beitedyr bør ikke være for høy</p>	3, 7	Årlig	730 000 kr
Tiltak 1.5	Predatorkontroll -	<p>Uttak av mink og brunrotte, eventuelt begrense også huskatter. Mink generelt, katt og brunrotte</p>	5	Kontinuerlig	90 000 kr

	uttak av fremmede arter	spesielt på Røst. I Straume naturreservat i Bø i Nordland har fangst av mink blitt gjennomført siden 2012. Tiltaket er igangsatt, men i liten skala og bør utvides. Her har vi estimert at tiltaket er nødvendig på 40 lokaliteter, hver med en estimert gjennomsnittsstørrelse på 10 dekar, totalt 400 dekar.			
Tiltak 1.6	Predator-kontroll - stedegne arter	Uttak av rødrev. Hekkeområdet for den nordlige bestanden av svarthalespove i Norge er generelt såpass spredt at bekjempelse av naturlig forekommende predatorer som forvaltningstiltak er usikkert. Her har vi estimert at tiltaket er nødvendig på 40 lokaliteter, hver med en estimert gjennomsnittsstørrelse på 10 dekar, totalt 400 dekar.	6	Kontinuerlig	90 000 kr
Tiltak 1.7	Kanalisering av ferdsel for å redusere forstyrrelser ved hekkeplass	Svarthalespoven er sensitiv for menneskelig forstyrrelse (inklusive løse hunder). Turstier og lignende bør derfor ikke anlegges i eller tett opptil reelt eller potensielt viktige hekkeområder. Kanalisering av ferdsel er et relevant tiltak som kan være positivt i områder hvor det er kort avstand mellom ferdselsaktiviteter og leveområder for svarthalespove. Tiltaket innebærer å unngå å legge turstier/ferdsel i eller tett inntil viktige hekkeområder, eventuelt legge om slike stier der de allerede er etablert. Dette gjelder kanskje særlig på Røst, men også ved Straume i Bø og på noen av lokalitetene på Andøya. Det har skjedd mange små inngrep i våtmarker både innenfor og utenfor naturreservatet på Røstlandet, i første rekke i form av grøfting og etablering av turstier. Noe kanalisering er igangsatt, men tiltaket må utvides. En nærmere undersøkelse av anlagte stier og ferdselsfrekvens på disse i hvert område må utføres før man kan estimere antall lokaliteter og omfang.	8	En gang per lokalitet	Kostnadene er ukjente
Tiltak 1.8	Informasjon for å redusere forstyrrelser ved hekkeplass	Skilt og informasjonstavler kan være positivt i områder hvor det er kort avstand mellom ferdselsaktiviteter og leveområder for svarthalespove, og her er det særlig viktig med informasjon om betydningen av at båndtvang for hund overholdes. Dette gjelder kanskje særlig på Røst, men også ved Straume i Bø og på noen av lokalitetene på Andøya.	8	En gang per lokalitet	2 900 000 kr
Tiltak 1.9	Kunnskapsformidling	Bestanden av <i>L. l. islandica</i> hekker så spredt og fåtallig at mange lokale forvaltningsorgan (særlig i kommunene) trolig ikke er oppmerksomme på forekomstene og hvilken verdi de har. Derfor bør det igangsettes en informasjonskampanje i de kommunene der arten hekker eller har hekket. Verdisetting viltkart for å sikre ivaretagelse av hekkeforekomster, oppmerksomhet blant grunneiere, kunnskap lokalbefolkningen, media.	1-5, 8-9	Årlig	Kostnadene er ukjente

*Kostnadsdrivere per tiltak: Tiltak 1.8 og 1.9 innebærer utarbeidelse og formidling av informasjonsmateriell. For de øvrige tiltakene er kostnadene hovedsakelige knyttet til tidskostnader for ulike skjøtselstiltak. Tiltakets omfang i form av antall lokaliteter og arealer og hvor arbeidskrevende det er, bestemmer kostnadsanslagene. For noen tiltak må omfang og til dels metode vurderes nærmere, og kostnadene for disse er dermed ukjente.

Tiltaksanalyse – tiltakspakker

Blant mulige tiltak som er listet ovenfor, er det identifisert fem tiltakspakker. Tiltakspakkene består av aktuelle tiltak som til sammen gjør at målet nås med minst 50 % sikkerhet.

	Tiltak som inngår i pakken	Sannsynlighet for måloppnåelse	Nåverdi av tiltakskostnad
Tiltakspakke 1	Tiltak 1.1, 1.2, 1.3, 1.4	50-75 %	Kr 24 930 000

Tilleggseffekter

Svarthalespove indikerer intakte økosystemer. Den er karismatisk og kan være viktig i naturbaserte opplevelses-tjenester.

Samlet vurdering og anbefaling

Tiltakspakke 1 anbefales, selv om sannsynligheten for måloppnåelse er lav. Habitatforbedring (restaurering, skjøtsel, beite) må ses i sammenheng. Det er variasjon mellom områdene i hvilke tiltak som er påkrevd, og den relative viktigheten av tiltakene må framkomme etter detaljerte undersøkelser i de ulike områdene. Det er mindre sannsynlig at et enkelttiltak vil kunne ha en større sannsynlighet enn 50 % for måloppnåelse, men de kan ha det dersom de settes inn samlet. Prosjekt for kunnskapsinnhenting anbefales for å hindre nedbygging av hekkeområder.